

Araştırma Makalesi • Research Article

Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

The Examination of Students' Views on Intercultural Sensitivity and Cultural Intelligence

Könül Abaşlı^{a,*}, Şule Polat^b

^a Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, 06800, Ankara/Türkiye.
ORCID: 0000-0002-6392-6543

^b Dr., MEB, Ankara/Türkiye.
ORCID: 0000-0001-5469-5758

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 29 Nisan 2018
Düzeltilme tarihi: 16 Haziran 2018
Kabul tarihi: 17 Temmuz 2018

Anahtar Kelimeler:

Kültürlerarası Duyarlılık
Kültürel Zeka
Öğrenci
Türk
Yabancı Uyrıklı

ÖZ

Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırma Ankara'daki üç devlet üniversitesinde eğitim gören 337 Türk ve yabancı öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmış ve veri toplama aracı olarak Sülü-Küllü (2014) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen "Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği" ve İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan "Kültürel Zekâ" ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türk ve yabancı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamasının orta, kültürel zekâ puan ortalamasının yüksek olduğu, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ algı düzeylerinin yaş, eğitim durumu ve öğrencinin uyruğuna göre farklılaşmadığı, cinsiyete göre ise farklılıkların olduğu görülmüştür. Ayrıca, araştırmada değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, kültürlerarası duyarlılığın kültürel zekânın anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

ARTICLE INFO

Article history:

Received April 29, 2018
Received in revised form June 16, 2018
Accepted July 17, 2018

Keywords:

Intercultural Sensitivity
Cultural Intelligence
Student
Turkish
International

ABSTRACT

This study aimed to examine students' views on intercultural sensitivity and cultural intelligence. 337 Turkish and international students who study at three public universities in Ankara have participated in the research. Study designed with quantitative research methods and relational screening model was used. Data were collected by "Intercultural Sensitivity" and "Cultural Intelligence" scale. The results showed that Turkish and international students' perception levels on intercultural sensitivity were moderate and on cultural intelligence were high. While students' perception levels on variables didn't differ according to age, educational level and student's nationality, there were differences according to sex. In the results, it was seen that there was a meaningful correlation between the variables and that intercultural sensitivity was a significant predictor of cultural intelligence.

1. Giriş

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği gelişme ve değişimler "kültürlerarası iletişim" kavramını ön plana çıkarmaktadır. Kültürlerarası iletişim bilimsel bir alan olarak yaklaşık altmış yıllık geçmişe sahiptir. İkinci Dünya Savaşından sonra Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulan "Foreign Service Institute" bünyesinde eğitimci olarak faaliyet gösteren antropolog Edward T. Hall'un öne çıkan çalışmaları bu kavramın bir bilim dalı olarak gelişmesine katkı

sağlamıştır (Rogers ve Steinfatt, 1999'den aktaran: Aksoy, 2016). Kültürlerarası iletişim kavramı farklı kültürel alanlarla ve bilgi ve deneyimlerle donatılmış bireyler arasında gerçekleşen iletişim ve etkileşimi açıklamaktadır (Bekiroğlu ve Balcı, 2014). Günümüz dünyasında iletişim teknolojilerinin dünyayı bir ağ gibi sarmalaması, uluslararası ilişkilerin gittikçe yoğun bir biçimde artması, uluslararası çalışma ve ticaret alanlarının çoğalması, öğrenci hareketliliği vs. gibi sıralanacak faktörlerin artması farklı kültürler arasında iletişim koşullarını da yoğunlaştırmıştır (Kartarı,

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: konulabasli@gmail.com

2014). Bu koşullar ise kültürlerarası iletişim yeterliğini ön plana çıkarmıştır. Farklı kültürler ile başa çıkma için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlardan oluşan ve kültürlerarası yeterlilik olarak da ifade edilen kültürlerarası iletişim yeterliği çeşitli tanımlarla açıklanmaya çalışılan bir kavram olarak nitelendirilebilir. Chen'e (1990) göre kültürlerarası iletişim yeterliği "belirli çevrede arzu edilen karşılığa ulaşmak için etkileyici ve uygun iletişim davranışları gösterme kabiliyetidir". Kültürlerarası iletişim yeterliği aynı zamanda diğer bireylerin kültürünü anlama, kültüre yönelik faktörlere ilişkin anlayış geliştirebilme, başkalarının gözünden olaylara bakabilme ve değerlendirme becerilerinin kazanılmasını ifade etmektedir (Zakaria, 2000). Kültürlerarası iletişim yeterliliği çeşitli kültürel bağlamlarda etkili ve uygun iletişim kurma becerisi olarak da ifade edilmektedir (Wiseman, 2002). Kültürlerarası iletişim yeterliği üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yetenekler olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel boyut kültürlerarası farkındalığı temsil etmektedir. Duyuşsal boyut ise kültürlerarası duyarlılığı açıklamaktadır. Son boyut olan davranışsal boyut ise kültürlerarası etkililik veya becerikliliği temsil etmektedir (Chen ve Starosta, 1997, 2003, 2005; Chen, 2009).

Günümüzde farklı insanları tanıyan, anlayan ve farklı olan kültürlerle karşı empati besleyen bireylere duyulan ihtiyacın arttığı da söylenebilir. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak öne çıkan kavramlardan biri de kültürlerarası duyarlılık kavramıdır. Kültürlerarası duyarlılık kavramı özellikle son yıllarda daha çok ilgi gören bir kavram olmakla beraber yanında çeşitli tanımlarla açıklanmaya çalışılmaktadır. Chen ve Starosta (1997) kültürlerarası duyarlılık kavramını "bireyin kültürel farklılıkların tanımlanmasında ve anlaşılmasında uygun ve etkili davranış biçimini teşvik eden ve kültürlerarası iletişim yönünden pozitif duygu geliştirebilme kabiliyeti" olarak nitelendirmektedir. Hammer, Bennett ve Wiseman (2003) ise kültürlerarası duyarlılık kavramını kültürel farklılıklarla ilgili olarak tecrübe edinme ve farkında olma yeteneği olarak açıklamaktadır. Bir başka tanımda kültürlerarası duyarlılık "kültürlerarası farklılıkları anlama, kabul etme ve takdir etmede kendi motivasyonu sağlamak için gerekli olan aktif istek" şeklinde ifade edilmektedir (Bulduk, Tosun ve Ardic, 2011). Fritz, Molenberg ve Chen'e (2002) göre kültürlerarası duyarlılık bireyin farklı bir kültüre sahip kişiler, durumlar veya ortamlar ile karşılaştığında bu farklılıkları tanımaya hevesli olma, hoşlanma veya ilgi duyma gibi duygusal eğilimlerini kapsamaktadır. Kültürlerarası duyarlılık aynı zamanda farklı kültürlerden gelen bireylerin bakış açılarına karşı duyarlı olmak biçiminde de tanımlanmaktadır (Bhawuk ve Brislin, 1992). Samovar, Porter ve McDaniel (2010) göre kültürlerarası duyarlılık bireyin diğerlerine ve etkileşimde sunulan kültürlerle karşı duyarlı olması ve başkalarının dünya görüşünü anlaması biçiminde ifade edilmektedir. Landis ve Bhagat'a (1996) göre ise kültürlerarası duyarlılık, insanların farklı kültürel geçmişlerden başkaları ile yaşama ve çalışma imkânı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Kültürlerarası duyarlılık hem de kültürel farklılıklarla baş edebilmek için bireylerin sahip olduğu psikolojik gücün derecesini açıklamaktadır (Medina-Lopez-Portillo, 2004). Chen ve Starosta (1997) kültürlerarası duyarlılık yeteneği olan bireylerin sahip olması gereken özelliklere dikkat çekmektedir. Bu özellikler; farklılıkları anlamaya, onaylamaya ve kabul etmeye ilişkin motive edici bir istek ve

eğilim olarak sıralanmaktadır. Kültürlerarası duyarlılık becerisi olan bireyler aynı zamanda yüksek motivasyona sahip olmakla, özsaygısı ve özdenetimli, empati kurmayı bilen açık fikirli özellikler de sergilemektedirler. Penbek, Yurdakul ve Cerit'e (2009) göre birey kültürel açıdan ne kadar çok duyarlı ise o kadar çok kültürlerarası yeteneklere sahiptir. Zhao (2002) kültürlerarası duyarlılığın kültürlerarası etkinlik ve kültürlerarası uyum için bir anahtar olduğunu belirtmektedir.

Çok kültürlü ortamlarda, farklı kültürlerle uyum sağlamak ve yaşamak, etkin bir biçimde iletişim kurabilmek yeteneği herkesin sahip olduğu bir özellik olmamakla beraber günümüz dünyasında git gide önem kazanmaktadır. Şöyle ki bireylerin farklı kültürlerle karşı uyum sağlamasının ve farklı kültürlerden gelen bireylerin oluşturduğu ilişkiler ağının etkin bir biçimde yönetilmesinin bir sıra becerilere bağlı olduğu bilinmektedir (Triandis, 2006). Son yıllarda bu beceri 'kültürel zekâ' olarak nitelendirilmekte ve araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmaktadır (Crowne, 2008).

Early ve Ang (2003), bireyin farklı bir kültürel ortamda kişilerarası ilişkilerinin niteliğini ve işlevinin etkililiğini belirleyen becerilere odaklanarak "kültürel zekâ" kavramını geliştirmiştir. Kültürel zekâ, bireyin farklı kültürel bir ortamda, ister günlük yaşamında isterse de çalışma hayatında etkin bir biçimde işlevini yerine getirmesine ve başarılı olmasına katkı sağlayan bir yetenek olarak ifade edilmektedir (Ang vd., 2007). Kültürel zekâ aynı zamanda kültürlerarası ortamlarda etkin bir biçimde uyum sağlama yeteneği olarak da nitelendirilmektedir (Huff, Song ve Gresch, 2014). Kültürel zekâ bireylere, kültürlerarası etkin bir etkileşim kurabilme yönünden faydalı olmaktadır (Dilek, 2014: 4). Kültürel zekâ kavramı ilgili alanyazında dört farklı beceri düzeyinde incelenmektedir. Bu beceriler üst biliş, biliş, motivasyonel ve davranış boyutlarında irdelenmektedir. İlk boyut olan üst biliş boyutu bireyin kendisi dışındakilerin kültürel tercihlerine karşı saygılı olma ve farklı kültürlerle karşı hassas davranma ile bağdaştırılmaktadır. Diğer bir ifadeyle üst biliş boyutunda başarılı olan bireylerin başka kültürlerden olan bireyler ile iletişim zamanı kullandıkları bilgilerin farkında olmaları, bu bilgilerin doğru kullanıldığı belirtilmektedir. İkinci boyut olan biliş boyutu ise bireylerin aldıkları eğitim veya kazandıkları tecrübeler neticesinde, farklı kültürlerle ait geleneklere, kural veya normlara, uygulamalara ilişkin bilgi seviyesi olarak açıklanmaktadır. Bir diğer boyut olan motivasyonel boyutu, farklı kültürlerden olan bireylerle etkileşim kurmaya ilişkin isteklilik ve özyeterlik düzeyini açıklamaktadır. Son boyut olan davranışsal boyut ise bireylerin farklı kültürlerden olan bireylerle iletişim zamanı uygun davranışları seçebilmeyi ve bu davranışları bilinçli bir biçimde gerçekleştirdiğini ifade etmektedir (Ang vd., 2007; Ng, Van Dyne ve Ang, 2009).

Kültürel zekâ kavramı üzerine yapılan çalışmalar, bu beceriye sahip bireylerin çok kültürlü bir ortama kolayca uyum sağlayabileceğini göstermekle beraber etkin bir biçimde kültürel değerlendirmeler yaparak doğru kararlar verebileceğine de işaret etmektedir (Ang vd., 2007; Ang ve Van Dyne, 2008).

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği değişimler sonucunda uluslararası sınırlar önemini kaybetmekte, bu ise toplumsal hayatın her alanında görülmektedir. Küreselleşme birçok alanda olduğu gibi yükseköğretim sisteminde de kendini

göstermektedir. Şöyle ki, gelişmiş ülkelerde kalifiye insan gücü talebinin ortaya çıkması ile gelişmekte olan ülkelerin daha kaliteli eğitim talebi bir araya gelince yabancı öğrenci hareketliliğinin artması olası görünmektedir. “Yabancı öğrenci” kavramı çeşitli ülkeler ve kurum/kuruluşlar tarafından farklı şekilde tanımlanmaktadır. Örneğin, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’ne (OECD) göre yabancı öğrenci eğitim görmek amacıyla farklı bir ülkeye giden öğrencileri ifade etmektedir (OECD, 2013). UNESCO (2009) ise yabancı öğrenciyi, “eğitim maksadıyla ulusal veya bölgesel sınırların dışına çıkan ve uyuşu bulunduğu ülke dışında öğrenci olarak kayıtlı kişi” biçiminde tanımlanmaktadır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) koordinasyonunda 2012 yılında hazırlanan ve Yabancı öğrenci Değerlendirme Kurulu tarafından kabul edilen Yabancı Öğrenci Strateji belgesinde “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayıp öğrenci vizesi ya da özel izinlerle Türkiye’de her derece ve daldaki bir eğitim-öğretim kurumunda sosyal, kültürel, mesleki gelişim amacıyla kendi hesabına ya da burslu olarak öğrenim gören öğrenci” olarak tanımlanmıştır (Kalkınma Araştırmaları Merkezi, 2015).

1970’li yıllarda tüm dünyada yabancı uyruklu öğrenci sayısı 800 bin civarında iken bu rakam 2012 yılında 4,5 milyon öğrenciye ulaşmıştır. Tahminler bu rakamın 2020 yılı itibarıyla 8 milyona çıkacağını göstermektedir (Kalkınma Araştırmaları Merkezi, 2015). Bu gün dünyanın her bölgesinden gelen öğrenciler eğitim almak için farklı ülkelere gitmektedirler. Bu anlamda Türkiye de yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim almak için tercih ettiği ülkeler arasında yer almaktadır. Dünyadaki gelişmelerle eş zamanlı olarak Türkiye’deki üniversitelerde eğitim görmek için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının arttığını da söylemek mümkündür. Yükseköğretim istatistiklerine göre 2005-2006 eğitim öğretim yılında Türkiye üniversitelerinde eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı 16.059 iken 2016-2017 yılında bu rakam 108.076’ya çıkmıştır (ÖSYM, 2006; Yükseköğretim İstatistikleri, 2017). Bu ise bugün Türkiye’nin, gelişen insan sermayesi ve eğitim örgütleri, uluslararası camiada artan tanınırlığı ve özellikle son senelerde yükseköğretimde uluslararasılaşma faaliyetlerine verdiği önem açısından başarılı olduğunu göstermektedir.

Özturgut ve Murphy’e (2009) göre birçok öğrenci, yükseköğrenimlerini kendi ülkelerinin dışında sürdürdükleri için çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Araştırmalar yüksek düzeyde kültürel zekâya sahip bireylerin yabancı kültür ve davranışa uyum sağlaması için uygun strateji ve tutum belirleyebileceklerini vurgulamakla beraber bireylerin aynı zamanda karşılaştıkları güçlükleri başarılı bir şekilde aşarak performanslarını artırabileceğini de göstermektedir (Ang vd., 2007; Ang ve Van Dyne, 2008; Livermore, 2011).

Alanyazın incelemelerinde kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ değişkenlerini konu eden çeşitli çalışmalara (Akin, 2016; Bekiroğlu ve Balcı, 2014; Bezirgan ve Alamur, 2016; Büyükbeşe ve Yıldız, 2016; Egelioglu Cetişli vd., 2016; Kanten, 2014; Mercan, 2016; Rengi, 2014; Sezer Onur ve Kahraman Bağçeli, 2017; Sülü-Küllü, 2014; Şahin ve Gürbüz, 2012; Üstün, 2011; Tertemiz ve Aslantaş, 2016; Yılmaz ve Göçen, 2013; Yurtseven ve Altun, 2015) rastlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde öğrenim gören gerek Türk gerekse de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel

zekâ düzeylerinin belirlenmesine ve değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırmanın ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye’de yükseköğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ algı düzeylerini belirlemeyi amaç edinen bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- (i) Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin algı düzeyleri nedir?
- (ii) Kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşler; öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uyuşuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- (iii) Öğrencilerin görüşlerine göre, kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (iv) Öğrenci görüşlerine göre, kültürlerarası duyarlılık kültürel zekânın anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Türk ve yabancı öğrenci görüşlerine göre kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ arasındaki ilişkileri açıklamayı amaçlayan bu çalışma ilişkisel tarama modeliyle desenlenmiştir. Karasar’a (1994: 81) göre ilişkisel tarama modeli “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli” olarak nitelendirilmektedir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde nicel teknikler kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki üç devlet üniversitesinde öğrenim gören 175.712 Türk öğrenci ve 6361 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçiminde örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılmış her iki grup için ayrı ayrı örneklem belirlenmiştir. Türk öğrenciler için evrenden 0.05 güvenilirlik ve %10 hata payı ile hesaplanan örneklem büyüklüğünün 96 öğrenci olduğu görülmüştür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Katılımcılar rastgele (random) olarak belirlenmiştir. Anket uygulama sürecinde öğrencilere 200 anket dağıtılmıştır. Uygulanan anketlerden 194’ünün analize uygun olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler için evrenden 0.05 güvenilirlik ve %10 hata payı ile hesaplanan örneklem büyüklüğünün 95 öğrenci olduğu görülmüştür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Öğrenciler rastgele (random) olarak belirlenmiştir. Anket uygulama sürecinde 200 anket öğrencilere dağıtılmıştır. Geri dönen anketler incelendiği zaman 57 anketin analize uygun olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu anketler analize tabi tutulmamıştır. Böylece analizler 143 yabancı uyruklu öğrenciden dönen veri seti üzerinde gerçekleştirilmiştir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		Değişken	N	%
Türk öğrenciler		Kadın	120	36
		Erkek	75	22
Yabancı uyruklu öğrenciler	Cinsiyet	Kadın	62	18
		Erkek	80	24
Toplam		Kadın	182	54
		Erkek	155	46
Türk öğrenciler		18-23 yaş	125	37.1
		24-29 yaş	44	13.6
		30 ve üzeri yaş	23	6.8
Yabancı uyruklu öğrenciler	Yaş	18-23 yaş	74	22
		24-29 yaş	48	13.7
		30 ve üzeri yaş	23	6.8
Toplam		18-23 yaş	199	59.1
		24-29 yaş	92	27.3
		30 ve üzeri yaş	46	13.6
Türk öğrenciler		Lisans	166	49.3
		Yüksek lisans	17	5.1
Yabancı uyruklu öğrenciler	Eğitim durumu	Doktora	12	3.6
		Lisans	61	18
Toplam		Yüksek lisans	55	16.3
		Doktora	26	7.7
		Lisans	227	67.3
Türk öğrenciler		Yüksek lisans	72	21.4
		Doktora	38	11.3

Tablo 1'den görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 182'si (%54) kadın, 155'i (%46) erkektir. Kadın öğrencilerin 120'si Türk, 62'si yabancı uyruklu, erkek öğrencilerin ise 75'i Türk, 80'i yabancı uyruklu öğrencilerdir. Katılımcıların 199'u (%59.1) 18-23 yaş, 92'si (%27.3) 24-29 yaş ve 46'si (%13.6) ise 30 yaş ve üzeridir. Türk öğrencilerin 125'i 18-23, 44'ü 24-29, 23'ü 30 yaş ve üzeridir. Yabancı uyruklu öğrencilerin yaş aralığı ise şöyledir; 74 öğrenci 18-23, 48 öğrenci 24-29, 23 öğrenci ise 30 yaş ve üzeridir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 227'si (%67.3) lisans, 72'si (%21.4) yüksek lisans ve 38'i (%11.3) doktora düzeyinde eğitim görmektedir. Türk öğrencilerden 166 öğrenci lisans, 17 öğrenci yüksek lisans ve 12 öğrenci doktora düzeyinde eğitime devam etmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin ise 61'i lisans, 55'i yüksek lisans ve 26'si doktora derecesinde eğitimini sürdürmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği

Katılımcıların kültürlerarası duyarlılık algı düzeyini belirlemek amacıyla Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilmiş ve Sülü-Küllü (2014) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilmiş "Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek beşli Likert tipli ölçek olup "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" biçiminde puanlanmıştır. Ölçek, "kültürlerarası etkileşime katılım" (7 madde; 1, 11, 13, 21, 22, 23, 24), "kültürel farklılıklara saygı" (6 madde; 2, 7, 8, 16, 18, 20), "kültürlerarası etkileşimde özgüven" (5 madde; 3, 4, 5, 6, 10), "kültürlerarası etkileşimden hoşlanma" (3 madde; 9, 12, 15) ve "kültürlerarası etkileşimde özen" (3 madde; 14, 17, 19) olmak üzere beş boyut ve 24 maddeden oluşmaktadır.

"Farklı kültürlerdeki insanların değerlerine saygı duyarım", "Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken onların kültürleri hakkında elimden geldiğince çok bilgi edinmeye çalışırım" örnek maddelerdir. Ölçeğin Türkçe formuna ait Cronbach alfa değeri .758 olarak hesaplanmıştır (Sülü-Küllü, 2014). Bu araştırma kapsamında ise Cronbach alfa değeri .846 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonrasında ölçeğin beş boyutlu yapısının doğrulandığı görülmüştür [$\chi^2=413.57$; $Sd=220$; $\chi^2/Sd=1.87$; $AGFI = .96$; $GFI = .97$; $NFI = .95$; $CFI = .95$; $IFI = .95$; $RMR = .015$; $RMSEA = .054$].

2.3.2. Kültürel Zekâ Ölçeği

Katılımcıların kültürel zekâ algı düzeyini belirlemek amacıyla Ang vd. (2007) tarafından geliştirilen ve İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan "Kültürel Zekâ" ölçeğinden yararlanılmıştır. Beşli Likert tipinde olan ölçek dört boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. 1-4. Maddeler "üst biliş" boyutunu, 5-10. maddeler "biliş" boyutunu, 11-15. maddeler "motivasyon" boyutunu, 16-20. maddeler ise "davranış" boyutunu oluşturmaktadır. "Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım", "Farklı kültürden insanlarla etkileşim kurmaktan zevk alırım" örnek maddeler arasındadır. Ölçeğin Türkçe formuna ait Cronbach alfa değeri .758 olarak hesaplanmıştır (İlhan, Çetin, 2014). Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .864 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği DFA ile test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonrasında ölçeğin dört boyutlu yapısının doğrulandığı görülmüştür [$\chi^2=322.02$; $Sd=164$; $\chi^2/Sd=1.96$; $AGFI = .95$; $GFI = .96$; $NFI = .81$; $CFI = .90$; $IFI = .90$; $RMR = .014$; $RMSEA = .051$].

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında veriler, araştırmacıların belirlenen üniversitelere giderek ölçekleri uygulamalarıyla elde edilmiştir. Veriler gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Elde edilen veriler sadece çalışma kapsamında kullanılmış ve üçüncü şahıs veya kurumlarla paylaşılmamıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi betimsel istatistiklerle birlikte DFA, regresyon teknikleri ve Pearson korelasyon ile çözümlenmiştir. Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâ ölçeklerine ilişkin Normallik Testi sonuçlarına göre verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri .05 anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Maddelerin toplam puan ortalamasına ait çarpıklık değerleri .58 ile .21, basıklık değerleri .34 ile .35 arasında değişmektedir. Ayrıca veri seti içerisinde uç değer olmadığı görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık katsayısı, ± 3 sınırları içinde kalıyorsa, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2012).

Bununla beraber yabancı öğrenci örneklemin dağılımının normallik varsayımı için Kolmogorov Smirnov testi yapılmış, her iki değişken için $p>.05$ olduğu görülmüştür.

Türk öğrenci örneklemin dağılımının normallik varsayımı için Kolmogorov Smirnov testi yapılmış, her iki değişken için de $p > .05$ olduğu görülmüştür. Bununla beraber tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanabilmesi için Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler için eğitim durumu değişkenine göre; lisans, yüksek lisans, doktora grupları ve yaş değişkenine göre 18-23, 24-29, 30 yaş ve üzeri gruplarının ayrı ayrı normal dağıldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ANOVA varsayımlarından biri olan grupların homojenliğini test etmek amacıyla Levene testi uygulanmıştır. Levene testi sonucunda Türk ve yabancı öğrenci örneklemin homojen dağıldıkları görülmüştür. Bu durumda parametrik testleri kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların değişkenlere ilişkin görece algı düzeylerinin tespit edilmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma dikkate alınmıştır. Katılımcıların değişkenlere ilişkin görece algılarının yorumlanmasında; “1.0-1.80” aralığı çok zayıf, “1.81-2.60” aralığı zayıf, “2.61-3.40” aralığı orta, “3.41-4.20” aralığı yüksek ve “4.21-5.0” aralığı çok yüksek olarak değerlendirilmiştir. Değişkenler arasındaki korelasyonun değerlendirilmesinde ise “0-.29” aralığı zayıf, “.30-.70” aralığı orta ve “.71-1.0” aralığı arası yüksek ilişki olarak referans alınmıştır (Büyükoztürk, Çokluk ve Köklü, 2012: 92).

3. Bulgular ve Yorumlar

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ algı düzeylerine ilişkin aritmetik puan ortalamaları ve standart sapma puanları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2’den görüldüğü üzere Türk öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamaları 3.14 ($SD = .28$) ve kültürel zekâ puan ortalaması 3.60’dır ($SD = .57$). Türk öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyi “orta” ve kültürel zekâ

algı düzeyi ise “yüksek” düzeydedir. Yine Tablo 2’den sunulduğu üzere yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamaları 3.12 ($SD = .23$) ve kültürel zekâ puan ortalaması 3.64’dır ($SD = .47$). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyi “orta” ve kültürel zekâ algı düzeyi ise “yüksek”tir.

Tablo 2. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ve Kültürel Zekâ Algı Düzeyine İlişkin Aritmetik Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Puanları

Ölçek	Uyruk	N	\bar{X}	ss
Kültürlerarası Duyarlılık	Türk	194	3.14	.28
	Yabancı	143	3.12	.23
Kültürel Zekâ	Türk	194	3.60	.57
	Yabancı	143	3.64	.47

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin algı düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplar *t* testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 3’de sunulmaktadır.

Tablo 3’de sunulduğu üzere, Türk öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir ($t(192) = -1.83, p > .05$). Bununla beraber yabancı uyruklu öğrencilerin de kültürlerarası duyarlılık algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir ($t(141) = -.59, p > .05$). Yine Tablo 3’de sunulduğu üzere Türk öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde, erkek öğrenciler lehine farklılık göstermektedir ($t(192) = -2.12, p < .05$). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri ise cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir ($t(141) = .73, p > .05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâ Algı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	Uyruk	N	\bar{X}	ss	Sd	t	p
Kültürlerarası Duyarlılık	Türk	Kadın	119	3.11	.28	192	-1.83	.06
		Erkek	75	3.19	.28			
	Yabancı	Kadın	63	3.11	.23	141	-.59	.56
		Erkek	80	3.13	.24			
Kültürel Zekâ	Türk	Kadın	119	3.54	.59	192	-2.12	.04*
		Erkek	75	3.71	.52			
	Yabancı	Kadın	63	3.67	.55	141	.73	.47
		Erkek	80	3.62	.41			

* $p < .05$

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin öğrencinin uyruğuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar *t* testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4’den görüldüğü üzere, gerek Türk, gerekse de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı

düzeyleri öğrencinin uyruğuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir. Yine Tablo 4’den görüldüğü üzere, gerek Türk, gerekse de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri öğrencinin uyruğuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir.

Tablo 4. Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâ Algı Düzeylerinin Öğrencinin Uyruğu Değişkenine Göre t- Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	Uyruk	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kültürlerarası Duyarlılık	Uyruk	Türk	194	3.14	.28	335	.64	.51
		Yabancı	143	3.12	.23			
Kültürel Zekâ	Uyruk	Türk	194	3.60	.57	335	-.60	.53
		Yabancı	143	3.64	.47			

* $p < .05$

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ algı düzeylerinin yaş ve eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 5’de sunulmaktadır.

Tablo 5’den görüldüğü üzere, Türk öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyleri yaş (F(2-191)= .101, p>.05) ve eğitim durumu (F(2-191) = .127, p>.05) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir. Türk öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri de yaş (F(2-

191)=.623, p>.05) ve eğitim durumu (F(2-191)=.664, p>.05) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir.

Yine Tablo 5’den görüldüğü üzere, yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyleri yaş (F(2-140)= .06, p>.05) ve eğitim durumu (F(2-140) = 1.43, p>.05) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri de yaş (F(2-140) = .23, p>.05) ve eğitim durumu (F(2-140)=.09, p>.05) değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık ve Kültürel Zekâ Algı Düzeylerinin Yaş ve Eğitim Durumu Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Değişken	Uyruk	N	Sd	F	p			
Kültürlerarası Duyarlılık	Yaş	Türk	18-23	125	2-191	.101	.90		
			24-29	45					
			30 yaş ve üzeri	24					
		Yabancı	18-23	74	2-140	.06	.94		
			24-29	47					
			30 yaş ve üzeri	22					
		Kültürel Zekâ	Yaş	Türk	18-23	125	2-191	.623	.54
					24-29	45			
					30 yaş ve üzeri	24			
Yabancı	18-23			74	2-140	.23	.80		
	24-29			47					
	30 yaş ve üzeri			22					
Kültürlerarası Duyarlılık	Eğitim durumu			Türk	Lisans	166	2-191	.127	.88
					Yüksek lisans	16			
					Doktora	12			
		Yabancı	Lisans	61	2-140	1.43	.24		
			Yüksek lisans	56					
			Doktora	26					
		Kültürel Zekâ	Eğitim durumu	Türk	Lisans	166	2-191	.664	.52
					Yüksek lisans	16			
					Doktora	12			
Yabancı	Lisans			61	2-140	.09	.92		
	Yüksek lisans			56					
	Doktora			26					

p < .05

Öğrenci görüşlerine göre, değişkenler arası Pearson korelasyon katsayıları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Değişkenler Arası Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişken	1	2
1 Kültürlerarası Duyarlılık	1	.408*
2 Kültürel Zekâ	.408*	1

p<.01

Tablo 6’dan izlenebileceği gibi kültürlerarası duyarlılık ile kültürel zekâ arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r =.408; p <.01).

Kültürlerarası duyarlılık algı düzeyinin kültürel zekânı ne oranda açıkladığını belirlemek amacıyla regresyon analizinden yararlanılmıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7’den izlenebileceği üzere, kültürlerarası duyarlılık ile kültürel zekâ arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R =.408; R²=.166; F= 66.777; p =.000; *p<.05). Bu bulgulara göre kültürel zekânın %17’si kültürlerarası duyarlılık tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β)

kültürlerarası duyarlılık (t = 8.172; p <.05) kültürel zekânın anlamlı bir yordayıcısıdır.

Tablo 7. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Algı Düzeyinin Kültürel Zekâyı Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Sonuçları

Bağımlı Değişken = (Kültürel zekâ)					
Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p*
Kültürlerarası duyarlılık	.822	.101	.408	8.172	.000*

R =.408; R²=.166; F= 66.777; p =.000; *p<.05

4. Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâyı ilişkin görüşlerini inceleyen bu çalışmada Ankara ilindeki üç devlet üniversitesinde eğitim gören 337 Türk ve yabancı uyruklu üniversite öğrencisinden toplanan veriler aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Anova, DFA, Pearson korelasyon ve regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ortaya çıkan bulgular, hem Türk hem de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyinin “orta” olduğunu göstermektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde Türk öğrenciler üzerine yapılmış çalışmalarda benzer bulgulara rastlanmıştır. Örneğin, Akın

(2016) tarafından yapılan ve Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünde öğrenim gören 220 öğretmen adayının kültürlerarası duyarlılık algı düzeyini belirlemeyi amaçlayan çalışmada öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin orta olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Rengi (2014) tarafından yapılmış çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık algı düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka çalışmada da öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Spinthourakis vd., 2009). McMurray (2007) tarafından yapılmış çalışma bulguları ise Florida Üniversitesinde eğitim gören yabancı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin yerel öğrencilerle kıyaslamada daha yüksek olduğuna ilişkin kanıtlar sunmuştur.

Mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinin, farklı insanları tanımaya açık olması, anlayan ve farklı olan kültürlerle karşı empati besleyen bireyler olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin birçoğunun yurt dışında eğitim alma ya da eğitiminin bir bölümünü yurt dışında geçirebilme olanaklarını aradığını bilmekteyiz. Bunun en büyük göstergesi son 40 yılda dünyadaki öğrenci hareketliliğinin yoğunluğudur. Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin (2015) raporuna göre dünyada eğitim almak için farklı bir ülkeye giden öğrenci sayısı 1970'lerde 800.000 civarı olduğu halde bu rakam 2012 yılında 4.5 milyona çıkmıştır. Bu ise eğitim almak için yurtdışına giden öğrenci sayısında % 462,5 oranında artışın olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeylerinin "yüksek" olduğuna işaret etmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde Türk öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçların bulunduğu görülmektedir (İlhan ve Çetin, 2014; Koçak ve Özdemir, 2015). Soltani ve Keyvanara (2013) tarafından yapılmış çalışma bulgularında ise İsfahan Üniversitesinde eğitim alan İranlı ve İranlı olmayan öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyinin "orta" olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir başka çalışmada da üniversite öğrencilerinin kültürel zekâ algı düzeylerinin "orta" olduğu görülmüştür (Al-Momani ve Atoum, 2016).

Kültürel zekâ kültürlerarası ortamlarda etkin bir biçimde uyum sağlama yeteneğini ifade etmesi noktasında dünyanın sınırlarının kalktığı, dünyanın büyük şehirlerinde kimin o ülkenin yerli vatandaşı olduğunu anlamakta zorluk çekildiği dönemlerden geçilmektedir. Öğrencilerin dünyanın dört bir yanında eğitim fırsatı yakalamaya çalıştığı günümüz şartlarında, öğrencilerin birbiri ile kaynaştığı, farklı ortamlara uyumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (Özturgut ve Murphy, 2009).

Katılımcıların kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ algı düzeyleri yaş, eğitim durumu ve öğrencinin Türk ya da yabancı uyruklu öğrenci olması durumuna göre anlamlı şekilde farklılık göstermemektedir. Bunun yanı sıra cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Şöyle ki, yabancı uyruklu öğrencilerde kültürel zekâ algı düzeyi cinsiyete göre farklılaşmazken, Türk öğrencilerde erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır. Spinthourakis vd. (2009) tarafından yapılmış çalışma bulgularında öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği, cinsiyet değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Al-Momani

ve Atoum (2016) Ürdün Üniversitesinde eğitim alan öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmasında, öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Soltani ve Keyvanara (2013) tarafından yapılmış çalışma bulgularında ise İsfahan Üniversitesinde eğitim alan İranlı ve İranlı olmayan öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olmadığı görülmüştür. Yaş ve cinsiyetin farklılık göstermemesinde, farklı kültürlerle uyum sağlamada ya da başka bir deyişle çatışma yaşamamada, üniversite ortamlarının, iklimin etkisi olduğu düşünülmektedir. Toplumların kaynaşmasının kaçınılmaz olduğu günümüz dünyasında, öğrencilerin geneline yayılan birbirini kabullenme ve anlama duygusunun geliştiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâ arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir korelasyon olduğunu göstermiştir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kültürlerarası algı düzeyleri yükseldikçe kültürel zekâ algı düzeyleri de yükselmektedir. Öğrencilerin kültürel zekâyâ ilişkin algı düzeylerinin yükselmesi ise onların farklı kültürlerle yönelik davranış şekillerini geliştirmeye katkı sunmaktadır. Regresyon analizi sonuçları kültürlerarası duyarlılığın kültürel zekânın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Bir başka ifadeyle, kültürlerarası duyarlılığın kültürel zekâ üzerinde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Farklı kültürden öğrenciye karşı empati geliştirebilen öğrencinin, beraber yaşayabilmesi, beraber iş ortamlarında çalışabilmesi, zorluklar karşısında yardımcı olması beklenen davranıştır.

Araştırma bulgularında, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin "orta" olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu konuda üniversitelerde verilebilecek eğitimlerin içerikleri alan uzmanlarınca tespit edilebilir, üniversite öğrencilerini küresel dünyanın şartlarına hazırlamayı amaçlayan kültürlerarası iletişim derslerinin yaygınlaştırılması için çeşitli çalışmalar yürütülebilir ve böylece öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algı düzeylerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Bunun yanı sıra yabancı uyruklu öğrencilere kültürlerarası eğitimin verilmesi, buna ilişkin bilgilendirme ve beceri eğitimi kapsayan programların hazırlanmasının da önemli olabileceği düşünülmektedir (Gökyer, 2017). Ayrıca, kültürlerarası duyarlılığın kültürlerarası iletişim yeterliliğinin bir boyutu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kültürlerarası iletişimi olumsuz yönde etkileyen faktörlerin saptanmasının da önemli olacağı umulmaktadır. Kültürlerarası iletişim farklı kültüre mensup bireyler arasında gerçekleşen bilgi değişimi olarak nitelendirilmektedir. Bireyler arasındaki iletişimin gerçekleşebilmesinin en önemli şartlarından biri ise ister konuşmacı, isterse de dinleyici konumunda olan kişilerin iletişim aracı olarak aynı dili kullanmalarıdır (Selçuk, 1999). İnsanlarla iletişim kurabilmenin temel şartı dil olduğu için üniversitelerde yabancı dillerin öğretilmesine ağırlık verilmesi ile beraber farklı kültürlerden gelen öğrencileri bir araya getirecek etkinliklerin düzenlenmesinin de faydalı olabileceği umulmaktadır.

Ankara'daki üç köklü devlet üniversitesinde eğitim alan Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan bu çalışma daha büyük örneklerde tekrarlanabilir. Araştırmanın farklı illerdeki hem devlet hem de vakıf üniversiteleri

içercek şekilde yürütülmesi sağlanabilir. Türk öğrencilerin kültürel zekâ algı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasının nedenleri üzerine çalışmaların yapılması önerilebilir. Ayrıca hem Türk, hem de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık algısı düzeyinin yüksek olmamasının altında yatan sebepler, nitel çalışmalarla ortaya çıkarılabilir. Son olarak, gerek kültürlerarası duyarlılık, gerekse de kültürel zekâ değişkenlerinin farklı değişkenlerden etkilenebileceği göz önüne alınarak böyle çalışmaların başka değişkenlerle beraber çalışılması alanyazına katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Akın, E. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Siirt Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 11(3), 29-42.
- Aksoy, Z. (2016). Kültürlerarası iletişim eğitiminde öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık gelişimi öz değerlendirmeleri üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9(3), 34-53.
- Al-Momani, A., & Atoum, A. (2016). Cultural intelligence among Jordanian university students. *International Journal of Education and Management*, 6(1), 48-53.
- Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K.Y., Templar, K.J., Tay, C., & Chandrasekar, N.A. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. *Management and Organization Review*, 3(03), 335-71.
- Ang, S., & Van Dyne, L. (Eds). (2008). *Handbook on cultural intelligence: Theory, measurement and applications*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Bekiroğlu, O., & Balcı, Ş. (2014). Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: İletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 35, 429-460.
- Bezircan, M., & Alamur, B. (2016). Turizm çalışanlarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi. *PressAcademia Procedia*, 2(2), 79-87.
- Bhawuk, D. P. S., & Brislin, R. (1992). The measurement of intercultural sensitivity using the concepts of individualism and collectivism. *International Journal of Intercultural Relations* 16, 413-436.
- Bulduk, S., Tosun, H., & Ardıç, E. (2011). Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 19(1), 25-31.
- Büyükbeşe, T., & Yıldız, B. (2016). Kültürel zekânın yaşam doyumu üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 45(9), 438-448.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, G. M. (1990). Intercultural communication competence: Some perspectives of research. *Howard Journal of Communication*, 2(3), 243-261.
- Chen, G. M. (2009). Intercultural effectiveness. In L. A. Samovar, R. E. Porter, & E. R. McDaniel (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 393-401). Boston: Wadsworth.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (1997). A review of the concept of intercultural sensitivity. *Human Communication*, 1(1), 1-16.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2000). The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication*, 3(1), 3-14.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2003). A review of the concept of intercultural awareness. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 344-353). Belmont, CA: Wadsworth
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2005). *Foundations of intercultural communication*. Lanham, MD: University Press of America.
- Crowne, K.A. (2008). What leads to cultural intelligence? *Business Horizons*, 51(5), 391-399.
- Dilek, N. K. (2014). *Kültürel farklılıkların yönetimi sürecinde kültürel zekânın etkinliği: A grubu seyahat acentaları yöneticileri üzerinde bir alan araştırması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Earley, P.C., & Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: individual interactions across cultures*. USA: Stanford University Press.
- Egelioglu Cetişli, N., Işık, G., Öztornacı Özgüven, B., Ardahan, E., Özgürsoy Uran, B.N., Dila Top, E., & Ünsal Avdal, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 27-33.
- Fritz, W., Möllenberg, A., & Chen, G. M. (2002). measuring intercultural sensitivity in different cultural contexts. *Intercultural Communication Studies*, 11(2), 165-177.
- Gökçer, N. (2017). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin psikolojik uyumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 98-108.
- Hammer, M., R., Bennett, M. J., & Wiseman, R. (2003). Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations*, 27(4), 421-443.
- Huff, K. C., Song, P., & Gresch, E. B. (2014). Cultural intelligence, personality, and cross-cultural adjustment: A study of expatriates in Japan. *International Journal of Intercultural Relations*, 38, 151-157.
- İlhan, M., & Çetin, B. (2014). Kültürel zekâ ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 94-114.
- Kalkınma Araştırmaları Merkezi (2015). *Yükseköğretimin uluslararasılaşması çerçevesinde Türk üniversitelerinin yabancı öğrenciler için çekim merkezi haline getirilmesi*. Araştırma Projesi Raporu. (Erişim: 21.07.2017),

- http://kam.kalkinma.gov.tr/wpcontent/uploads/2015/04/Uluslararası_Oğrenci_Raporu_2015.pdf
- Kanten, P. (2014). The effect of cultural intelligence on career competencies and customer-oriented service behaviors. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 43(1), 100-119.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koçak, S., & Özdemir, M. (2015). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarında kültürel zekânın rolü. *İlköğretim Online*, 14(4), 1352-1369.
- Landis, D., & Bhagat, R. S. (1996). *Handbook of intercultural training*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Livemore, D. (2011). *The cultural intelligence difference: Master the one skill you can't do without in today's global economy*. New York: AMACOM
- McMurray, A. (2007). *Measuring intercultural sensitivity of international and domestic college students. The impact of international travel*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). University of Florida. USA.
- Medina-Lopez-Portillo, A. (2004) Intercultural learning assessment: The link between program duration and the development of intercultural sensitivity. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 10, 179-199.
- Mercan, N. (2016). Çok kültürlü ortamlarda kültürel zekânın kültürlerarası duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-13.
- Ng, K.-Y., Van Dyne, L., & Ang, S. (2009). From experience to experiential learning: Cultural intelligence as a learning capability for global leader development. *Academy of Management Learning & Education*, 8(4), 511-526.
- OECD (2013). Education indicators in focus. (Erişim: 21.07.2017), [https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20\(eng\)-Final.pdf](https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20(eng)-Final.pdf)
- Özturgut, O., & Murphy, C. (2009). Literature vs. practice: Challenges for international students in the U.S. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 22(3), 374-385.
- ÖSYM (2006). 2005-2006 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri kitabı. (Erişim: 20.07.2017), <http://www.osym.gov.tr/Eklenti/3977,18yabancipdf.pdf>
- Penbek, Ş., Yurdakul, D., & Cerit, A. G. (2009). Intercultural communication competence: A study about the intercultural sensitivity of university students based on their education and international experiences. European and Mediterranean Conference on Information Systems, (July 13-14, pp. 1- 16).
- Rengi, Ö. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Samovar, L.A., Porter, R.E., & McDaniel, E. R. (2010). *Communication between cultures*. Belmont, CA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Selçuk, A. (1999). Kültürlerarası iletişimi etkileyen bazı faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 319-324.
- Sezer Onur, G., & Kahraman Bağçeli, P. (2017). Sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumları ile kültürlerarası duyarlılıkları arasındaki ilişki: Uludağ üniversitesi örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 550-560.
- Soltani, P., & Keyvanara, M. (2013). Cultural intelligence and social adaptability: A comparison between Iranian and non-Iranian dormitory students of Isfahan University of Medical Science. *Materia Sociomed*, 25(1), 40-43.
- Spithourakis, J.A., Karatzia-Stavlioti, E., & Roussakis, Y. (2009). Pre-service teacher intercultural sensitivity assessment as a basis for addressing multiculturalism. *Intercultural Education*, 20(3), 267-276.
- Sülü-Küllü, A. (2014). *The role of native English speaking teacher in promoting intercultural sensitivity*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bilkent University, Ankara.
- Şahin, D., & Gürbüz, Y. (2012). Kültürel zekâ ve öz-yeterliğin görev performansı ve örgütsel davranış üzerinde etkisi: çokuluslu örgüt üzerinde bir uygulama. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 14(2), 123-140.
- Tertemiz, N., & Aslantaş, S. (2016). Çok kültürlü eğitime dayalı proje çalışmasının sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerine etkisi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 7-22.
- Triandis, H.C. (2006). Cultural intelligence in organisations. *Group & Organisations Management*, 31(1), 20-26.
- Wiseman, R. L. (2002). Intercultural communication competence. In: W. B. Gudykunst, & B. Mody (Eds.), *Handbook of international and intercultural communication* (2nd ed), (pp. 207-224). Thousand Oaks, CA: Sage
- UNESCO (2009). Global education digest 2009: Comparing education statistics across the world. UNESCO Institute for Statistics Publication. (Erişim: 20.07.2017), <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183249e.pdf>
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezilik düzeylerini etkileyen etmenler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay.
- Yılmaz, F., & Göçen, S. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık hakkındaki görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 373-392.

- Yurtseven, N., & Altun, S. (2015). Intercultural sensitivity in today's global classes: Pre-service teachers' perceptions. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 2(1), 49-54.
- YÖK (2017). Yükseköğretim İstatistikleri. (Erişim: 20.07.2017), https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2017/2017_T20_V1.pdf
- Zhao, C.M. (2002). *Intercultural competence: A quantitative study of significance of intercultural competence and the influence of college experiences on students' intercultural competence development*. Doktora Tezi. Blacksburg: Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Zakaria, N. (2000). The effects of cross-cultural training on the acculturation process or the global workforce. *International Journal of Manpower*, 21(6), 492-510.